

Plan mot diskriminering och kränkande behandling
2026

Dokumentnamn: Plan mot diskriminering och kränkande behandling	Reviderad: 2026-01-15
Dokumentansvarig: Rektorer och biträdande rektorer vuxenutbildningen Umeå Kommun	2023-09-18

Innehåll

Målsättning	1
Syfte	
Kartläggning och nulägesbeskrivning	
Aktiviteter 2025	2
Definitioner	
Diskrimineringsgrunderna	3
Hedersrelaterat våld och förtryck	
Förebyggande och främjande arbete	4
Ansvarsfördelning	5
Rektor	
Personal	
Elever	
Rutiner vid fall av kränkning	6

Bilagor

Bilaga 1- Lagar och styrdokument.

Bilaga 2 – Handlingsplan HRV

Bilaga 3- Processkarta över rutiner för elever

Bilaga 4- Processkarta över rutiner för personal

Målsättning

Inom Vuxenutbildningen i Umeå strävar vi efter att skapa en skolmiljö där alla visar hänsyn och respekt. Vår målsättning är att skolan ska vara fri från diskriminering, trakasserier och kränkningar. Vi arbetar för att hålla vår plan mot diskriminering och kränkande behandling aktuell och anpassad till förändringar inom verksamheten.

Syfte

Syftet med planen är att ge både elever och personal de verktyg som behövs för att upptäcka, utreda och förebygga diskriminering och kränkande behandling. Planen ska också främja diskussioner och öka medvetenheten kring de sju diskrimineringsgrunderna. I Läroplanen för Vuxenutbildningen står det att vi ska arbeta systematiskt med ett motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har därför valt att lyfta in detta i denna plan.

Kartläggning och nulägesbeskrivning

Vuxenutbildningen omfattar flera olika utbildningsformer för vuxna med skilda organisatoriska förutsättningar, målgrupper och studieformer. I denna kartläggning och nulägesbeskrivning görs ingen uttömmande genomgång av samtliga verksamheter. Syftet är i stället att synliggöra övergripande skillnader som har betydelse för arbetet med likabehandling, trygghet och studiero.

Inom vuxenutbildningen erbjuds utbildning i svenska för invandrare (sfi), anpassad utbildning för vuxna samt kurser på grundläggande och gymnasial nivå. Därutöver bedrivs yrkesutbildningar, såsom exempelvis vård och omsorg, barnskötare, lokalvård och måltidsbiträde. Verksamheten omfattar även externt upphandlad utbildning med varierande kursutbud. För dessa utbildningar är klagomålshantering enligt avtal en viktig del av arbetet med att ta del av elevernas upplevelser av utbildningen.

Utbildningsformerna skiljer sig åt när det gäller studietakt, närvaro och kontaktytor mellan elever och personal. Dessa skillnader påverkar på vilka sätt verksamheten kan kartlägga och följa upp elevers upplevelse av trygghet och trivsel.

Kartläggningen i denna likabehandlingsplan bygger främst på återkommande elevråd inom sfi, iakttagelser från det dagliga arbetet med elever samt dialog med lärare och övrig personal. Sammantaget ger detta en övergripande bild av nuläget avseende trygghet och likabehandling, samtidigt som det finns en medvetenhet om att olika utbildningsformer kräver olika former av uppföljning och förebyggande arbete.

Aktiviteter 2026

Under 2026 arbetar vuxenutbildningen aktivt med följande:

- plan mot diskriminering och kränkande behandling revideras varje år för att bibehålla en trygg och inkluderande studiemiljö.
- efter flytt till gemensamma lokaler under hösten 2025 vill vi ha en enhetlig och tydlig information till vuxenutbildningens elever hur en elev inom Vuxenutbildningen ska gå till väga vid upplevelse om att inte bli rätt behandlad. Vi kommer under 2026 att arbeta med att ta fram information riktad till elever och implementera arbetssättet.
- elevråd/Klassråd på Sfi med syfte till att främja trivsel, trygghet, delaktighet och demokrati bland eleverna. Fokus är att fånga upp elevernas upplevelse av trygghet och studiero.
- fortsatt fortbildning om hedersrelaterad problematik i personalgruppen
- trygghetsarbete för personal och elever
- uppmärksammande av Världsdagar och Högtider: Genom glasmontrar i gemensamma ytor skapar vi en levande och inkluderande atmosfär.
- fortbildning av personal i hur anmälningar av kränkningar ska hanteras i systemet prorenata

Definitioner

Diskriminering är ett övergripande begrepp för att någon missgynnas eller kränks utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Direkt diskriminering innebär att elever missgynnas i förhållande till andra och att det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna.

Indirekt diskriminering innebär att skolan tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar neutralt men som i praktiken missgynnar en elev.

Trakasserier är en aktiv, medveten handling som kränker en elevs värdighet och har koppling till diskrimineringsgrunderna.

Annan kränkande behandling kan vara ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som inte har koppling till diskrimineringsgrunderna. Det kan vara mobbning men även enstaka händelser som inte är mobbning. Mobbning är om en person blir utsatt för kränkande behandling, trakasserier vid upprepade tillfällen.

Definitioner av diskrimineringsgrunderna

De sju diskrimineringsgrunderna är

Kön

I Sverige finns i nuläget två juridiska kön, kvinna och man. Förbudet mot könsdiskriminering omfattar också personer som planerar att ändra eller har ändrat sin könstillhörighet.

Könsöverskridande identitet eller uttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses att någon inte definierar sig som kvinna eller man genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Diskrimineringsgrunden avser vad som ofta brukar kallas transpersoner. Det är ett paraplybegrepp för människor som bryter mot samhällets normer för könsidentitet och könsuttryck. Även en person som identifierar sig som transsexuell men inte tänker ändra sin könstillhörighet omfattas av denna grund och därmed av skyddet mot diskriminering.

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas en individs nationella och etniska ursprung, hudfärg eller liknande förhållande. Nationellt ursprung betyder att personer har samma nationstillhörighet, som till exempel finländare, polacker eller svenskar. Etniskt ursprung innebär att personer har ett relativt enhetligt kulturmönster. Som exempel kan nämnas att en person tillhör någon av de nationella minoriteterna såsom samer och romer.

Religion eller annan trosuppfattning

Med religion avses religiösa åskådningar som exempelvis hinduism, buddhism, judendom, kristendom och islam. Annan trosuppfattning innefattar sådana övertygelser som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning, till exempel ateism och agnosticism.

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Sexuell läggning

Lagen definierar sexuell läggning som homosexuell, heterosexuell och bisexuell läggning. Det finns även andra sexuella läggningar.

Ålder

Ålder innebär uppnådd levnadslängd. Alla människor, oavsett ålder omfattas av lagens skydd mot diskriminering.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Alla på skolan ska kunna upptäcka utsatthet och veta vem de ska vända sig till för att hjälpa den person som lever i en hederskontext. Skolan har ett uppdrag att motverka kränkningar av mänskliga rättigheter samt att ge vägledning (bilaga 2) kring hedersrelaterat våld och förtryck.

Förebyggande och främjande arbete

Det förebyggande och främjande arbetet vid vuxenutbildningen syftar till att skapa en trygg och inkluderande skolmiljö för alla elever. Det förebyggande arbetet inriktas på att motverka kränkande behandling, trakasserier och diskriminering och det främjande arbetet har fokus på att stärka positiva värden och förutsättningar för likabehandling.

Förebyggande

För att förebygga diskriminering och kränkningar görs flera olika insatser:

- Nya elever informeras om planen mot diskriminering och kränkande behandling vid start på vuxenutbildningen
- Planen mot diskriminering och kränkande behandling finns på hemsidan
- Kompetensutveckling för personal anordnas
- Vid val av läromedel skall intentionerna i lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling beaktas

Främjande arbete

Det främjande arbetet syftar till att förankra och förstärka likabehandling och respekt genom att:

- Att likabehandling genomsyrar utbildningen genom att tillämpa ett normkritiskt förhållningssätt i undervisningen.
- Återkommande fortbildning av personal
- Att elever ska få information om sina rättigheter och skyldigheter
- Att skapa ett forum där elever får möjlighet att diskutera normer och attityder

Ansvarsfördelning

Rektor

- Upprättar, utvärderar och reviderar årligen planen mot diskriminering och kränkande behandling i samarbete med personal och elever
- Om skolan får kännedom om att diskriminering eller annan kränkande behandling förekommer, ser rektor till att utredning görs och att åtgärder vidtas
- Ser till att skolpersonal dokumenterar anmäld/upptäckt diskriminering och annan kränkande behandling och de åtgärder som vidtagits i Prorenata.

Personalens delaktighet och ansvar

- Personal är involverade i främjande arbete och kartläggningar och därmed i planens upprättande och val av åtgärder och nya mål
- Att aktivt arbeta med frågor som rör likabehandling och gemensamt med eleverna gå igenom planen mot diskriminering och kränkande behandling
- Åtgärder vidtas då diskriminering, trakasserier eller annan kränkande behandling misstänks/upptäcks
- Att dokumentera misstänkt/anmäld/upptäckt diskriminering, trakasserier eller annan kränkande behandling och de åtgärder som vidtagits i Prorenata

Elevens delaktighet och ansvar

- Elever tar del av vuxenutbildningens plan mot diskriminering och kränkande behandling
- Bemöta elever, lärare och övrig personal på ett respektfullt sätt
- Att medverka till att ge varandra studiero i klassrummet
- Alla elever bör hindra diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling då det är möjligt. I annat fall rapportera till lärare, kurator, annan personal eller skolledning

Rutiner vid fall av kränkning

Förhållningssätt

Reagera omedelbart på all diskriminering och annan kränkande behandling. Dokumentation sker i Prorenata. Informera rektor omgående.

Elev har möjlighet att vända sig till lärare, kurator eller rektor för att berätta om egna eller andras upplevelser av diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling på skolan.

Om personal är misstänkt för trakasserier eller kränkande behandling mot studerande kontakta skolledningen

Om rektor misstänks för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling kontaktas närmaste chef ovan rektor.

Om en elev utsätts för kränkning på sin arbetsplats (APL/praktik) är det arbetsgivaren som ska utreda händelsen. Skolan är skyldig att utreda de delar som skolan kan påverka.

Personal som hanterar dessa ärenden ska ha aktuell kunskap inom området inklusive berörda lagrum.

Ansvar

All personal

Alla elever

All personal

All personal

Rektor

Rektor

Utredning av händelser enligt denna plan

Ska ske skyndsamt

Upprätta anmälan i Prorenata och meddela huvudman

Lyssna på alla berörda i enskilda samtal

Agera inte utan den enskildes delaktighet

Stöd de inblandade – vid behov förmedla extern hjälp (ex. anmälan till SI, DO eller polis)

Stöd till personal i åtgärdsarbetet

Händelser och uppföljningsbara åtgärder ska dokumenteras i Prorenata

Ansvar

Rektor

Rektor

Lärare/kurator/rektor

All personal

Kurator

Rektor/kurator

Rektor/ berörd personal

Uppföljning

De åtgärder som vidtagits följs upp och utvärderas av de i ärendet involverade. Dokumenteras i Prorenata.

Ansvar

Rektor

Bilaga 1- Lagar och styrdokument

Sedan den 1 januari 2009 regleras arbetet mot diskriminering och kränkande behandling i både diskrimineringslagen (SFS 2008:567) och skollagen (SFS 2010:800). Verksamheten i skolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom skolan skall främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

Särskilt skall den som verkar inom skolan

- Främja jämställdhet mellan könen
- Aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden

Diskrimineringslagen SFS 2008:567

Skolan ska varje år upprätta en plan enligt diskrimineringslagen 3 kap. 16 §, samt en årlig plan mot kränkande behandling.

Skollagen SFS 2010:800

Enligt Skollagens 6 kap. 8§ ska huvudmannen ”se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas och/eller genomföras under det kommande året”.

Skyldigheten att aktivt motverka alla tendenser till kränkande behandling uttrycks även i läroplanerna. I de inledande delarna i skolans och vuxenutbildningens läroplaner framgår att intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.

Källor: 6 kapitlet 6-8 §§ skollagen och läroplanerna för respektive skolform.

Huvudmannen ska tillse att det

- Inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever (§6)
- Vidtas åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling (7§)

Läroplan för vuxenutbildning (SFS 2022:14)

Vuxenutbildningen ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen ska inom vuxenutbildningen utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsvariation eller för annan kränkande behandling. Alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans ska bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell och etnisk mångfald. För individen är utbildningen oavsett studieform en social och kulturell mötesplats. Förtrogenhet med Sveriges kultur och historia samt det svenska språket ska befästas genom utbildning i vuxenutbildningens olika kurser.

Bilaga 2 – Stödmaterial Hedersrelaterat våld och förtryck

Handlingsplan

Kunskap och kompetensutveckling

- Att all personal inom Vuxenutbildningen har kunskaper om vad hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) är och hur man känner igen tecken på att en elev är utsatt.

Identifiering av utsatta

- Rutiner för hur personal ska agera vid oro eller kännedom om att en elev riskerar att utsättas för HRV

Bemötande av utsatta elever

- Stötta och lyssna, informera individen om att det finns möjligheter att få hjälp/stöd från socialtjänsten, hälso- och sjukvård och andra stödfunktioner/organisationer. En första kontakt kan vara skolans kurator.

Anmälningsplikt

- Personal inom vuxenutbildning har en anmälningsplikt till socialtjänsten vid kännedom om eller att ett barn far illa.

Viktiga nummer:

Mottagning för våldsutsatta, Centrum mot våld, kvinnofridsmottagning

Telefonnummer: 020-410 420

e-post: kvinnofrid@umea.se

Socialtjänstens mottagningsenhet

Telefonnummer: 090-16 10 02

e-post: mottagningsenheten@umea.se

Nationell stödtelefon NCH, yrkesverksamma

Telefonnummer: 010-223 57 60

Öppettider: tisdag kl 09:00-12:00
 onsdag kl 13:00-16:00
 fredag kl 09:00-12:00

Är det akut ring 112

Stödmaterial Handbok från Hedersförtryck.se , myndig person se s. 26-27

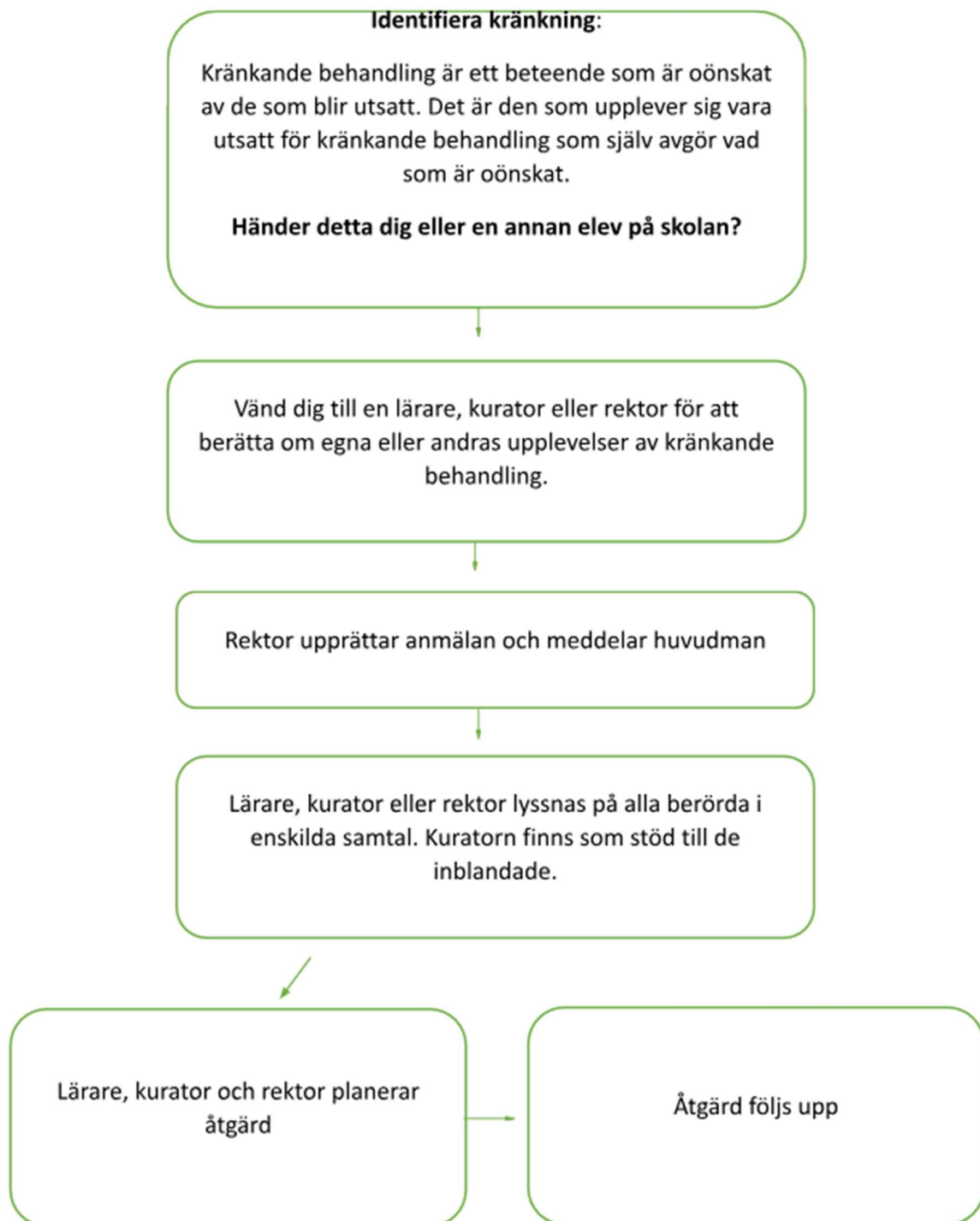
https://www.hedersfortryck.se/wp-content/uploads/LA%CC%88NS1020_Handbok_HRV_72dpi_201125.pdf

Stödmaterial från Skolverket, Komvux se avsnitt 3 sid. 42-49:

<https://www.skolverket.se/download/18.6310b5f51922722fdc63/1727245710459/pdf13148.pdf>

Bilaga 3- Processkarta över rutiner för elever

Hur går jag till väga om jag utsätts/ sett någon annan bli utsatt för kränkande behandling?

Bilaga 4- Processkarta över rutiner för personal

Rutiner vid fall av kränkning

